

T. C.

Temsilciler Meclisi

TUTANAK DERGİSİ

Otuzuncu Birleşim

25 . 3 . 1961 Cumartesi

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	216	5. — Seçim Kanunu Komisyonu raporu	217:233
2. — Gelen kâğıtlar	216	(5/6)	
3. — Yoklama	216	6. — Sorular ve cevaplar	234
4. — Başkanlığın Genel Kurula sunuş- ları	217	A) Yazılı soru ve cevabı	234
1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Cemal Yavuz'a bir hafta izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/53)	217	1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Köprü- lü Orhan'ın, yeni Gelir ve Kurumlar Ver- gisi kanunları hakkında yazılı sorusuna Maliye Bakanı Kemal Kurdaş'ın yazılı cevabı (7/2)	234
5. — Görüşülen işler	217		
1. — Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında kanun tasarı-		7. — Düzeltiş	235

1. — TUTANAK ÖZETİ

Üyelerden Turan Güneş ve 4 arkadaşının, Meclis yoklama ve evrakında isimlerin evvel, soyadların sonraya alınması hakkındaki takri-ri kabul edildi.

Üyelerden Âmil Artus'a 12 gün izin verilmesine dair Başkanlık yazısı okundu ve izinli sayılması kabul olundu.

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki kanun tasarılarının 55 nci maddesi üzerindeki görüşmelere devam edildi.

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Yeter sayı olmadığından 15 dakika Birleşime ara verildi.

Üçüncü Oturum

Aynı kanun tasarılarının müzakeresine devam edilerek; 55, 56 ve 63 nci maddelerin, nazara alınan önergelerle, 64 - 67 nci maddeler de isteği üzerine, komisyona verilmesi kabul edildi. 68 - 82 nci maddeler kabul olundu.

25 Mart 1961 Cumartesi günü saat 10 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan Kâtip Kâtip
Kâzım Orbay Alev Coşkun Oktay Elçi

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — 7129 sayılı Bankalar Kanunu ile 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanununun bâzı maddelerinin tadiline ve bu kanunlara bâzı maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı (1/97) (Ticaret Komisyonuna ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona)

2. — 262 sayılı Kanunun 3 nci maddesine

bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı (1/98) (Millî Savunma Komisyonuna)

Teklif

3. — Millî Birlik Komitesi Üyesi Ataklı Mu-
cip ve Temsilciler Meclisi Üyesi (Gökçen Rauf
ile 4 arkadaşının, 6132 sayılı Kanunun 4 nci
maddesi gereğince hükmolunan cezaların affı-
na dair kanun teklifi (2/7) (Tarım ve Adalet
komisyonlarına)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — İbrahim Senil

KÂTIPLER : Alev Coşkun, Şahap Kitapçı

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluk vardır, müzakerelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Cemal Yavuz'a bir hafta izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/53)*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Cemal Yavuz'un, hastalığına binaen, 22 Mart 1961 tarihinden itibaren bir hafta izinli sayılma-

şı, Başkanlık Divanının 24 Mart 1961 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüksek tasviplerine arz olunur.

Temsilciler Meclisi Başkanı

Kâzım Orbay

BAŞKAN — Cemal Yavuz'un bir hafta izinli sayılmasını yüksek oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/6)*

BAŞKAN — 83 ncu maddeye gelmiştik. Okutuyorum.

Sandık alanı, sandık yeri ve düzenin sağlanması
MADDE 83. — Bu kanuna göre sandık alanı; sandığın, kapalı oy verme yerinin ve sandık kurulunun yerleştiği mahallin yüz metre mesafesi içinde kalan çevredir.

Sandık alanında düzenin sağlanması sandık kurulu başkanıma aittir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Buyurun Fazıl Nalbantoğlu.

FAZIL NALBANTOĞLU — Efendim, bu maddede hem sandık alanı, hem de sandık yeri geçmektedir. Kanunun birçok maddelerinde sandık bölgesi, sandık çevresi, sandık başı, sandık alanı tâbirleri vardır. Eski tathikatta aklımda kaldığına göre, bazı aksaklıklar olmuştur, bundan sonraki tathikatta da olabilir. Bunu komisyona arz ediyorum. Yanlış anlamaya meydan vermemek için bu maddede vuzuh verilmesini rica ediyorum.

Sandık bölgesi, seçmen ehliyetini haiz 300 veya en çok 500 seçmenin adının yazıldığı seçmen kütüğünün kapsadığı yer demektir.

Sandık çevresi, sandık bölgesi, oy verme gününde sandığın tesbit edildiği yerin çevresi demektir.

Sandık başı, oy verme gününde sandığın bulunduğu yer ve kapalı oy verme yerinin bulunduğu yerdir, aralıksız çalışmaların devam ettiği, işlerin görüldüğü yerdir.

Sandık alanı, sandık başının 100 metre mesafesi içinde kalan yerdir. Buna göre aşağıdaki

maddelerde sandık başı ve sandık alanı emniyet tedbirlerine mütaallik hükümler olduğu için sandık başı ile sandık alanının düzeni sandık kurulu başkanına aittir. Maddenin bu şekilde düzeltilmesini arz ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL. — Muhterem arkadaşlar, Sayın arkadaşımız dün de bu görüşünü Meclise arz etmişti. Filhakika eski kanunla şimdiki tasarı arasında tâbirler bakımından farklar vardır. Eski kanunun 83 ncu maddesi sandık alanı tâbiriyle sandığa oy atacak belli sayıdaki seçmenler çevresini tarif ve ifade ediyordu. Bu tasarrufların 5 ncu maddesinde biz bunu sandık bölgesi olarak ifade ettik. (Sandık alanı) tâbirini yüz metre kutrundaki inzibat sahasının karşılığı olarak kullandık. Şimdi hakikaten sandık başı ve sandık yeri diye tasarrufların mütaakıp maddelerinde ve bâzı kısımlarında mevzuubahsolan tâbirler vardır. Biz sandık yerini sandık seçim kurulunun çalışacağı oy atılacak kapalı oy verme yerini de ihtiva eden saha olarak telâkki ettik ve tathikatta çok alışılmış mefhum olduğu için maddeye ayrıca bütün bunları tarif ve ifade eden bir fıkra eklemeyi düşünmedik. Ama bir arkadaşımıza böyle bir endişe, bir tereddüt geldiğine göre, kanunun tathikatında bir kolaylık sağlamak bakımından, kendileri ifade ettikleri fıkrayı lütfen tanzim ederlerse, vuzuhu ve herkes tarafından kolaylıkla anlaşılmalı hedef ittihaz ettiğimize göre, memnuniyetle bu teklife katılırız. (Bravo, sesleri)

BAŞKAN — Fazıl Nalbantoğlu, teklifi yazılı olarak verecek misiniz?

FAZIL NALBANTOĞLU — Peki efendim.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen?.. Yok.

Madde hakkında verilmiş olan bir önerge var, okuyoruz efendim.

Yüksek Başkanlığa

Madde muhtevasına göre, matlaptaki sandık yeri kelimeleri fazla ve lüzumsuzdur. Matlap-tan çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Hızır Cengiz

BAŞKAN — Komisyonun bu hususta bir mütalâası var mı efendim?

SÖZCÜ ATIF ÖDÜL — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Efendim okunan önergeyi oya sunuyorum, kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi reye koyuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkana ait yetkiler

MADDE 84. — Sandık alanında, seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlara, yahut da oy verme işinin yolunda gitmesini aksatanlarla, sandık başı işlemlerinin düzenini, bozmaya yeltenenleri başkan uyarır. Bu uyarmayı dinlemeyenleri sandık yerinden dışarı çıkartabilir. Bu kimse sandık kurulu üyesi ise, ancak kurul kararı ile çıkartılabilir.

Bu işlerde zabıta kuvvetleri, başkanın emrine göre hareket etmek zorundadırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Buyurunuz Turhan Feyzioğlu.

TURHAN FEYZİOĞLU — Bu maddedeki sandık yeri tâbiri için bir takrir takdim ediyorum, kabulünü istirham edeceğim.

Bir de bu maddede, «Sandık alanında düzenin sağlanması sandık kurulu başkanına aittir.» deniyor. Eski kanunda (munhasıran) kelimesi vardı, munhasıran yetkinin başkana aidolduğu yazılı idi Bu kaldırılmıştır. Bu kelimenin kaldırılışı birtakım yanlış tatbikata yol açabilir, endişeler yaratabilir. «Bu kelime zait olduğu için kaldırılmıştır.» diye ifade ederlerse, bu da zapta geçerse, ileride tatbikatta kolaylık olur, zabitanın re'sen işe el koymasına mâni olur, sandık kurulu başkanının yetkisi, tavzih ile belirtilmiş olur.

BAŞKAN — Söz komisyonundur, efendim.
KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Tâ-

bir hakkında, muhterem arkadaşımızın görüşüne iştirak ediyoruz. Munhasıran, selâhiyetin sandık kurulu başkanına aidolması gayet tâbidir. ilerideki maddelerde buna ait kesin hüküm vardır. Munhasıran kelimesi zaidolduğu için buraya konmamıştır.

Başkanın yetkisini azaltmak veya bu yetkilerini başkalarına teşrik etmek maksadını gütmedik.

BAŞKAN — Bu madde hakkında bir takrir vardır. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

84 nci maddenin 1 nci fıkrasının «Bu uyarmayı dinlemeyenleri sandık yerinden çıkarabilir» cümlesindeki (yerinden) kelimesi yerine (alandan) kelimesinin konulmasını arz ve teklif ederim.

Fazıl Nalbantoğlu

BAŞKAN — Bu takriri nazara alanlar... Nazara almayanlar... Takrir nazara alınmıştır. Buna komisyon da iltihak etmektedir. Bu itibarla bu tadil ile reye koyuyorum.

BAŞKAN — 84 nci maddeyi (yerinden) kelimesinin (alandan) denilmek suretiyle tadil edilmiş şekliyle kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sandık alanında suç işlenmesi

MADDE 85. — Sandık alanında bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu, tutağa geçirir ve sanığı zabıtaya teslim eder.

BAŞKAN — Söz istiyen olmadığına göre maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sandık alanındaki inzibat tedbirleri

MADDE 86. — Sandık alanında, kurul üyeleriyle bu kanunla kendilerine yetki verilmiş olanlardan ve seçmenlerden başka kimse bulunamaz.

Sandık alanında ancak, sandık kurulu başkanının gerektiğinde çağıracağı zabıta kuvvetleri bulunur. Alınacak inzibatî tedbirler, seçmenlerin seçim işlerini takibetmelerini engelleyecek mahiyette olamaz.

Yukarıki fıkrada yazılı zabıta kuvvetleri dışında kalan zabıta âmir ve memurlarıyla resmî

üniforma giymiş kimseler ve silâh taşıyanlar sandık alanına giremezler.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sandık alanı dışındaki inzibat tedbirleri

MADDE 87. — Sandık alanı dışında, zabıtaya emir verme yetkisine sahip makamlarla, zabıta âmir ve memurları tarafından alınacak tedbirler, seçmenin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyici veya güçleştirici mahiyette olamaz.

Sandık kurulu başkanı, seçmenin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketleri önler.

BAŞKAN — Buyurun.

TURHAN FEYZİOĞLU — Küçük bir nokta, fakat tatbikatta ehemmiyet arz edebilir: Eski kanunun bu maddenin son fıkrasına tekbül eden hükmünü okuyorum. Zabıta makam ve mensuplarının icabında alacakları tedbirler seçmenin sandık yerine serbestçe girmesine mâni veya güçleştirici olamaz. Seçmenin sandık yerine serbestçe girmesine mâni olucu veya güçleştirici, her türlü hareketler olabilir.

Arkadaşlar; şimdi burada iki konu var:

Eski kanuna göre birisi, eskiden sandık yeri denen, şimdi ise sandık alanı adını alan konu ve 100 metrelik çevre içinde sandık kurulu başkanının emriyle ve onun emrine tâbi olarak zabıtaca alınacak tedbirler.

Bir de, bunun dışında yine 100 metre çevre dışında cereyan edecek hâdiseleri düşünerek zabitanın sandık yerinde yani oy vermek için ayrılan kapalı yerde ve orada çalışan kurul hakkında ve seçmenin oyunu kolaylıkla verebilmesi için, o yere kolaylıkla gidip gelinmesine mâni olacak kimseler hakkında alınması gereken tedbirleri, düşünmek ve buna göre zabıtaya bir yetki vermek gerekir. Bu işi sağlamak zabitanın görevidir. Fakat, bu tedbirlerle beraber (seçmenin yine de sandık başına gelmesine mâni olmak istiyecek eli kamalı külhanbeyler, kabadayılar, sandık başını, sandık yolunu tutarlarsa, zabıta bu gibi engelleri önler) demek, bir boşluk yaratıyor. Sandık kurulu başkanı bu durumu görmezse, göremezse; sandık kurulu başkanına bir yetki vermek yerinde olmaz. Zabıtayı ilgilendiren bu gibi hareketleri belirtmenin yerinde olacağını göstermek lâzımdır. Yukardakinin ak-

sine, sandık çevresi 100 metre kutrundaki alanı içine alır. Bu saha içinde sandık kurulu başkanı yetkilidir. Bunun dışında sandık kurulu başkanı nasıl yetkili olabilir? Olsa da kullanabilir mi, bu yetkisini? Bundan önceki seçimlerde cereyan eden hâdiseler de göstermiştir ki, buna imkân yoktur.

Bu itibarla, maddenin bu ruhu içinde, zabitanın yetkisinin yeniden tanzim edilmesini rica edeceğim.

CEMİL SAİT BARLAS — Takrir veriniz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Burada her arz edilen görüş için, mutlaka önerge vermeye imkân yoktur. Komisyon görüşünü bildirir, kabul ederse, o zaman takrir verme düşünülebilir. Yanılmış olabilirim, onun için önerge hazırlamadım, efendim.

BAŞKAN — Söz komisyonun.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, tasarının 87 nci maddesinin ikinci fıkrası, muhterem arkadaşımızın endişelerini bertaraf edecektir, kanaatindeyiz.

«Sandık alanı dışında, zabıtaya emir verme yetkisine sahip makamlarla, zabıta âmir ve memurları tarafından alınacak tedbirler, seçmenin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyici veya güçleştirici mahiyette olamaz.»

İfade buyurdıkları husus, tamamiyle sandık kurulu başkanının yetkisi dışında olan sahaya aittir. Zabıta elbette sandık bölgesi dışında gerekli tedbirleri alacaktır. Onun için, zabıtaya emir verme yetkisini haiz olan makamları ilâve ettik. Kendiliğinden zabitanın bir harekette bulunmasını önlemek maksadiyle bunu ilâve ettik. Zabitanın, «yukardan emir aldım, onu yaptım diye direnmesin. Onun için emir verme yetkisine sahibolanları bu maddeye ithal ettik. Sandık alanı dışında alınacak tedbirler ne olabilir? Eli bıçaklı birtakım eşhas seçmen üzerinde tesir yapmak amacıyla birtakım hareketlere girişebilirler. Zaten zabitanın bunları defetmesi esas vazifelerindedir. Aneak bu şekilde tedbir alıyorum diye dışarda seçmenin sandık alanına girmesini temin edecek tedbiri alsın dememiştir. Bu itibarla maddede bir müphemiyet yoktur.

TURHAN FEYZİOĞLU — Son fıkradaki yetki sandık kurulu başkanına verilir gibidir.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Sonda-ki tedbir bilhassa sandık başkanına veril-

miştir. Arz ettiğim gibi, zabıta kendiliğinden mâni olmaya kalkarsa onu da başkan menedecektir, o zaviyeden buradaki hüküm.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekliyle reylerinize sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

III. KESİM

OY VERME

Oy verme yetkisi

MADDE 88. — Kütüğe kayıtlı her seçmen oy verme yetkisini haizdir. Bir seçmen, birden fazla oy kullanamaz.

Seçmen kütüğünde kaydı olmıyanların, oy kullanmalarına izin verilemez.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden, resmî belge gelmiş bulunanlara, kütükte kayıtlı olsalar bile oy verdirilmez.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Buyurun Alişiroğlu.

OSMAN ALİŞİROĞLU — Muhterem arkadaşlar; maddenin 1 nci fıkrasında «kütüğe kayıtlı her seçmen oy verme yetkisini haizdir. Bir seçmen birden fazla oy kullanamaz» Bendeniz burayı lüzumsuz sayıyorum. Bidayette seçmen eşitliği kabul edildiğine göre seçmen denilince 1 oy hatıra gelir.

2 nci fıkrada da deniyor ki, «seçmen kütüğünde kaydı olmıyanların oy kullanmalarına izin verilemez». Binaenaleyh bu fıkra da lüzumsuzdur. Bu iki fıkranın maddeden çıkarılmasını istihdaf eden bir takrir takdim ediyorum.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen var mı? Buyurun Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlar, 83 ncü maddenin matlabında yerinde olmadığına inandığım iki kelimenin tayıyılması hakkında huzuru âlinizde izaha lüzum görmeden bir önerge arz etmişim. Şimdi arz ettiğim husus hakkında yalnız bir önerge ile yetinmeyip ayrıca bir iki dakika için sizi rahatsız etmek cesaretini buldum.

Bu 88 nci maddenin başında (kütüğe kayıtlı) başka yerlerde ise (seçmen kütüğüne kayıtlı olmıyanlar) deniyor.

Sonra, (kütüğe kayıtlı her seçmen oy verme yetkisini haizdir) deniyor. Burada sadece (kütük) denmiş. Seçmen kütükleri, seçmen listeleri

vardır. Binaenaleyh maddelerde tenazuru sağlamak için burada da seçmen kütüğü denmelidir, her geçen «kütük» kelimesinden önce bir «seçmen» kelimesinin konulması, maddenin bu şekilde düzeltilmesi iktiza eder. Bunu hem komisyonun, hem de sizlerin yüksek nazarlarınıza arz ederim, efendim.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen var mı? Söz komisyonundur.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, Alişiroğlu arkadaşımızın endişesine mahal olmadığını zannediyorum. Bir kere kütükler, seçmen ehliyetini haiz olanların isimlerini ihtiva edecektir. Kütükte ismi olmıyan kimse oy kullanamaz. Aksi halde, ilerideki hükümlerde gelecek, cezai müeyyideler vardır.

Hızır Cengiz arkadaşımızın işaret ettiği, «kütüğe» kelimesinden önce «seçmen» kelimesinin ilâvesine muvafakat ediyoruz.

Esasen buradaki «kütük» tâbiri, oy verme yetkisini haiz olan seçmenlerin yazıldığı «seçmen kütüğü» demektir. Bununla beraber, tenazuru temin bakımından, (seçmen kütüğü) denmesini kabul ediyoruz.

BAŞKAN — Bu madde için verilmiş bir önerge vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

88 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Osman Alişiroğlu

MADDE 88. — Kütüğe kayıtlı her seçmen oy verme yetkisini haizdir.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunanlara, kütükte kayıtlı olsalar bile oy verdirilmez.

BAŞKAN — Maddede (seçmen kütüğüne) diye tashih yapılacaktır. Bu tashihle 88 nci maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

83 ncü madde hakkındaki takririni Alişiroğlu geri almıştır, bu itibarla 83 ncü maddeyi de oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kimliğin tesbiti

MADDE 89. — Seçimde her hangi bir sebeple, seçmen kartını göstermeyenlerden veya kartın sahibi olduğunda tereddüdedilenlerden, nüfus hüviyet cüzdamı istenebilir.

Seçmenin kimliğini kurul, kendince tanıyan iki seçmen marifetiyle de tesbit ettirebilir.

BAŞKAN — Buyurun.

VAHAP DİZDAROĞLU — Arkadaşlar; bu maddede kimliğini ispat edemiyenler ve kartını göstermiyenlerden veyahut kartından şüphe edilenlerden nüfus cüzdanı istenebilir) kaydı ihtiyarî olarak bırakılmıştır. Mütâakip fıkrada (kurul iki seçmen marifetiyle bu gibilerin kimliğini tesbit eder) deniyor. Bu ibareler her ne kadar haklı ise de tatbikatta birçok süüistimallere meydan vermesi mümkündür. Bundan evvelki seçimlerde bu boşluklardan istifade edilmiş ve birçok seçmen olmadığı halde sandıklara rey atmışlardır.

Bendeniz maddenin bu şekilde kabulünü faydalı mülâhaza ediyorum. Seçimde, her hangi bir sebeple seçmen kartını göstermiyenlerin veya kartın sahibi olduğunda tereddüdedilenlerin nüfus hüviyet cüzdanı istenir. Sonra, mütâakip maddenin tayıy edilmesini teklif ediyorum. Bu hususta bir önerge veriyorum.

BAŞKAN — Hüseyin Ulusoy.

HÜSEYİN ULUSOY — Efendim, hüviyet cüzdanı ile oy kullanılması geçmiş seçimlerde en çok süüistimale müsait bir durum arz etmiştir. Buna fırsat vermemek için maddeye bir fıkra eklenmesini arz edeceğim. 1 nci fıkradan sonra, oy kullananın nüfus hüviyet cüzdanına oy kullandığını yazılmasını ve bu ibarenin bu maddeye eklenmesini yerinde görüyorum. Böylece bir cüzdanla başka birisinin de oy kullanılmasına mâni olunmasının sağlanmasını istirham edeceğim. Bir önerge takdim ediyorum.

AHMET CEVDET AYDIN — Efendim, «Bir seçmenin oy verebilmesi için, muhakkak hüviyetini ispat etmesi lâzımdır.» diyorlar. Bu birçok şekillerde olur. Ama, umumiyetle vatandaşlar, seçime katılan seçmenler, hüviyet cüzdanlarını yanlarında bulundurmazlar. Sonra her yerde, her seçmen vatandaşın hüviyet cüzdanı bulunmayabilir. Maalesef memleketimizin birçok yerlerinde hüviyet cüzdanı alma lüzumunu dahi hissetmezler.

Bu itibarla, seçmen kartı bulunmayan vatandaşlardan mutlaka hüviyet cüzdanı istemek, birçok seçmenin reylerini kullanmaması tehlikesini doğurabilir.

Muhterem arkadaşımız Vahap Dizdaroğlu'nun da söylediği gibi, maddenin yazılış şekli biraz tehlikelidir. Seçmen kartı olmayan, nüfus cüzdanını da ibraz etmiyen vatandaşın kimliğini tesbit için iki seçmenin şahitliğini kabul etmek de doğru değildir. Kurulun iki üyesinin şahitliği ile tesbit edilmesi daha doğru olur, kanaatindeyim.

Sandık kurulunda, mahalli tanıyan, siyasî partilere üye olan kimseler vardır. Mahalli iyi tanıyan bu kimselerin, kimliğini ibraz edemiyen kimseleri tanıdığını sandık kurulunda ifade etmesi muhakkak ki daha isabetlidir.

Bu hususun nazara alınmasını istirham ediyorum.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen yok. Buyurun komisyon sözcüsü.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Birinci fıkranın sonundaki (istenebilir) kaydını (istenir) şekline sokulması halinde oy verme hakkı bir parça daha tahdid edilmiş olur. Bu hal kabul edilirse üzerinde nüfus cüzdanı olmayan kimse oy veremeyecek demektir. Seçmenden kartı aranacak yoksa veya tereddüdedilirse varsa nüfus kâğıdı o istenecektir. Yoksa iki seçmen marifetiyle kimliği tesbit edilecektir. Bu sandık kuruluna verilen yetkinin izahıdır.

Mühür basma işine gelince; nüfus kayıtlarımızın arz ettiği hususlar malumdur. Memleketimizde nüfus kâğıdı olmayan olduğu gibi 3 - 4 tane nüfus kâğıdına da sahibolanlar vardır. Bu itibarla üç kademeli olarak seçmenin hüviyetini tesbitte salâhiyetli kılınmıştır.

Hüviyet tesbitinin iki seçmen tarafından değil de bizzat kurulun kendisi tarafından yapılması işine gelince: Köylerde bu husus mevzu-bahsolmamakla beraber umumiyetle büyük şehirlerde seçmen kurulları seçmenler hakkında tam bilgiye sahip değildirlere. Onun için bu işi iki seçmen marifetiyle yapmak istedik. Başka da çare yoktur. Sandık kurullarına doğrudan doğruya terke işleyiş bakımından bir fayda olmadığı kanaatindeyiz.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen var mı? Buyurun Ahmet Bilgin.

AHMET BİLGİN — Muhterem arkadaşlar, kimliğin ispatı hususunda, iki seçmen arkadaşının şahadetiyle bir seçmen oyunu kullanacak. Yalnız bu cihet bazan yalan şahadete yol açar.

bileceğinden bunun bir zabırla tesbit ve tesvik edilerek bilâhara bir ihtilâf, bir ihbar, bir şikâyet halinde kimlerin bu işi yaptığının bilinmesi ve bir yalan şahadetin önüne geçilmesi yerinde olur. Bu hususta muhterem komisyon ne düşünüyor? Bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Efendim; bu oy vermenin bir zabırla tesvik edilmesi hususu oy verme muamelesinin uzaması neticesini doğurur. Bu itibarla biz bunu düşünmedik. Kaldı ki, bir zabırla tesvikle şahadet arasında pek bir fark yoktur. Sonra bir hukukî durumu tesvik başka iş ve sandık başında işlerin süratle yürütülmesi başkadır. Bu bakımdan buraya ayrıca bir seçmen kimliğinin tesviki hususunun konmasını, işlerin sürati zaviyesinden, uygun görmemekteyiz.

BAŞKAN — Buyurun Ahmet Bilgin.

AHMET BİLGİN — Seçmenin kimliğinin tesbitinde şahit olanlar için zabıt tutma meselesinde, seçim işlerinin uzayacağı mazeretini bendeniz kabul edemiyorum. Bir sandık, 300 - 400 seçmenden ibarettir. Bunların hepsi seçmen kartını kaybedecek, hüviyet cüzdanlarını ibraz edemeyecek kimseler değildirler. Çıksa çıksa 2 - 3, bilemedin 5 kişi çıkar. Bu mâzeret kabule şayan değildir, kanaatindeyim.

BAŞKAN — Buyurun, Vahap Dizdaroğlu.

VAHAP DİZDAROĞLU — Muhterem arkadaşlarım, bir seçimde imkân nispetinde reylerin fazla olması esas olmakla beraber, hakiki reylerin atılması ve millî iradenin tecelli etmesi de esastır. Bundaki millî menfaatler aşikârdır.

(Seçmen kartını gösteremiyenlerden veya kartın sahibi olduğunda tereddüdedilenlerden hüviyet cüzdanı istenebilir) değil, «istenir», şeklinde düzeltilmelidir. Bu kaydı koymazsak birçok suiistimallere yol açabilir, birtakım karışıklıklara sebep olabilir. Bunun büyük tehlikesi vardır. 1954 ve 1957 seçimlerinde millî iradenin tecellisinde bu hal çok mahzurlu olmuştur.

İstirham ediyorum, hüsnüniyet esastır ama, bu rey atma işinde hüviyet cüzdanını istesinler. Zaten bunların adedleri mahdud olacaktır.

BAŞKAN — Buyurun.

HIZIR CENGİZ — Arkadaşlar; 89 ncu maddenin muhtevası geçmiş tatbikata göre çok

yerindedir. Bunlara ayrı hükümler sevk etmek seçmenin oyunu kullanmaması neticesine müntehi olabilir. İş münevver ve aydın kütlenin tekâsüs ettiği muhite göre düşünmeyiz. Bir kere öyle köylerimiz vardır ki, babaları çocuklarını yazdırmıştır, ancak askere gidene kadar cüzdan görmemiştir. Sonra cüzdanlar usulen alınmış olsa bile sandığa konulmuş, orada durmaktadır. Hangi hüviyet cüzdanı, kimindir, bununla meşgul olan dahi yok. Evet bunları bir inzibat altına alalım, alalım ama, seçmenin oy hakkına el uzatmıyalım. Bunun için yalnız (istenebilir) denmesi kâfidir. Zaten komisyon son fıkra ile bütün ihtimalleri önlemiş bulunuyor. Seçmen kartını bir kasdı mahsusla ibraz etmemiş, seçmen kartını düşürmüş ibraz edememiş, bu kabil ahvalde nüfus hüviyet cüzdanı isterim diyor, istenebilir. İsterim de istemem de. Ama, nüfus kâğıdını ver göreyim, denirde; yok oğul, dendiği zaman, kuruldaki itimadedilen, mesuliyete iştirak eden, vazife gören arkadaşların isticvabı suretiyle o seçmenin kimliği tesbit edilir. Esasen madde, ağıyarını mâni, efradını câmi bir hükümdür. Burada bir ispata lüzum var. Bu bakımdan arkadaşımızın dediği nokta mühimdir. Bendeniz, komisyon sözcüsü arkadaşımızın, tutanak tutmanın seçim işini geçiktireceği sözünü bir mânada haklı bulduğum için kestirme bir yol göstermek istiyorum. Kanununun 90 ncı maddesinde, «seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz» deniyor. Burada, seçmen oyunu kullandıktan sonra, kurul üyelerinden Ali veya velinin şahadetiyle oy kullanmıştır demek maksada kâfidir. İleride bu hususta şaibeli bir durum olursa kurul bu hususu o günden tesbit etmiş olur.

Bendenizin mâruzatı budur. Bilmiyorum komisyon buna taraftar oluyor mu?

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Yok. Madde hakkında verilmiş takrirler vardır. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

89 ncu maddenin aşağıdaki şekilde düzenlenmesini arz ve teklif ederim.

Vahap Dizdaroğlu

Seçimde her hangi bir sebeple, seçmen kartını gösteremiyenlerden veya kartın sahibi olduğunda tereddüdedilenlerden nüfus hüviyet cüzdanı istenir. Mütaakıp fıkranın tay edilmesi.

Yüksek Başkanlığa

89 ncu maddenin birinci fıkrası sonuna «Bu suretle oy kullananların nüfus hüviyet cüzdanına oy kullandığı yazılır» fıkrasının ilâvesini arz ve teklif ederim.

Hüseyin Ulusoy

BAŞKAN — Bu takrirleri, aykırılık sırasına göre tekrar okutup oylarınıza arz edeceğim. (Vahap Dizdaroğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takririn nazarı dikkate alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

(Hüseyin Ulusoy'un önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bir takrir daha var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

(Şahitle tesbit edilen seçmene şahitlik edenlerin kim olduğu tesbit edilir) fıkrasının ilâvesini arz ederim.

Ahmet Bilgin

BAŞKAN — Takriri yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon iştirak ediyor mu? Şahit kelimesinin «tanık» olarak değiştirilmesi de isteniyor.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Redaksiyon için maddeyi komisyona istiyoruz, efendim.

BAŞKAN — Bu takrir redaksiyon bakımından madde ile birlikte komisyona gönderilmiştir. onun için 90 ncı maddeye geçiyoruz.

Oy verme düzeni

MADDE 90. — Hiçbir seçmene sandık başında müdahale, telkin veya tavsiyede bulunulamaz ve hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz.

BAŞKAN — Buyurun.

CEVDET AYDIN — Efendim, bu 90 ncı madde çok önemlidir. Hakikaten bizde seçmen çok telkine ve tavsiyeye müsait durumdadır. Bilhassa köylerimizde bu çok mühimdir. Yalnız bu maddede bana göre bir noksanlık vardır. Madde diyor ki, «Hiçbir seçmene sandık başında müdahale» madde böyle diyor. Halbuki sandık başı ve

sandık alanı ayrı ayrı tarif edilmiştir. Bu itibarla 100 metrelik bir çevre olan sandık alanının da bu şekilde seçmene bu şekilde bir telkin, tavsiye ve müdahale yapılabilir. Oyunu kullanacak diğer bir seçmene yanından geçerken de sözle veya bir işaretle bir telkin yapılabilir. Bu itibarla bendeniz, bu maddeye (hiçbir seçmene sandık alanında ve sandık çevresinde bir müdahale, telkin veya tavsiyede bulunulamaz) kaydının konması hususunda bir önerge taktim ediyorum. Kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye katılıyor mu efendim?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Buyurun, Bahri Saveli.

BAHRİ SAVCI — Basit bir şey. (Hiçbir seçmene sandık alanında ve başında müdahale edilemez, telkin veya tavsiyede bulunulamaz) demek lâzımdır. Müdahalenin türlü yolları olabilir.

KOMİSYON ADINA SAHİR KURUTLUOĞLU — İştirak ediyoruz.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlar, bendeniz bu madde üzerinde öz almak niyetinde değildim. Çünkü madde geçmiş tatbikatı da kapsar ve o hükme mütenazır olarak tedvin edilmiş durumda idi. Arkadaşımın verdiği önergeye komisyonun «iştirak ediyoruz» demesidir ki, bendenizi huzurunuzu işgale sevk etti.

Muhterem arkadaşlar, sandık alanı; bundan evvel yaptığımız müzakereler sırasında görülmüştür ki, sandığın konulduğu yere ve kapalı oy verme yerine göre 100 metrelik bir çevre içinde kalan sahadır. Muhterem arkadaşlarım, buraya o sandık bölgesinin seçmenleri gelecektir. Bu bölgeye yani sandık alanına sandık kurulu seçmenleri teker teker almışsa o zaman bu hüküm yerinde olur. Ama büyük bir kalabalık sandık alanına geldiği takdirde elbette bunlar dayısına, amcasına bir şeyler söyleyeceklerdir. (Sandık alanında) diye bu hüküm sevk edilirse o zaman seçimlerde suçlu kovalamak durumunda kalacağız. Bunun sandık başı olması daha uygundur. Bu aksaklıklar nereden geliyor. 5545 sayılı Kanunda sandık başı muameleleri vardı, sandık yeri, sandık alanı vardı, bunlar birbirinden farklı idi. Birisi 100 metre yarı çapındaki bir daire içinde kalan saha idi. Birisi de 25 metrelik bir saha idi.

Sandık başı muameleleri denildikten sonra artık seçim kurulu başkanı işin bittiğini, tasnife müraaet edileceğini ilân eder, muamelelere başlarlar. Sandık başındaki muameleler de kolaylıkla görülür diye, sandık başındaki muameleleri işgal etmemek kayıtlı ve şartıyla, muameleleri serbestçe takibederler.

Şimdi bu kanun sandığın yerini tarif etmediğine göre sandık başı, sandık yeri, nihayet heyeti umumiyesi (Sandık alanı) içinde mündemictir. Seçim mi yapılacak yoksa suçlu mu kovulacaktır?

Bu itibarla arkadaşımızın, önergesinin kabülünde büyük bir mahzur yoktur, komisyon iştirak etmektedir, demesini bir eseri zühul telâkki etmek temayülündeyim. Lütfen tetkik buyursunlar.

CEVDET AYDIN — Efendim, benim teklifimi arkadaşımız hakikaten tahmin etmediğini derecede endişe ile karşıladılar. Halbuki böyle bir endişe katiyen mevzu bahis değildir. Sandık başında, vatandaşa telkin ve tavsiye yapılamıyacağını arkadaşımız da kabul ederler. Nihayet sandık alanı oyun atıldığı, sandık kurulunun, sandık başında bulunduğu yerdir. Mahiyetini hepimiz bilmekteyiz, hepsi birkaç metre karelik çevredir. Halbuki sandık alanı 100 metre çevresinde bir yerdir. Sandık alanına gelecek vatandaşların, sandığa emniyetle atılacak oya tesir edecek şekilde serbestçe birbirleriyle konuşmaları, müzakere etmeleri ve birbirlerine telkin yapmaları seçimin emniyeti bakımından büyük mahzur teşkil edeceğine kaaniim. Esasen vatandaş reyini kullanmadan evvel, reyini ne şekilde ve ne yolda kullanacağını düşünmüştür. Kendi ailesi cfradı ile müzakere etmiş ve bir fikir birliğine varmıştır, alana gelmeden evvel konuşmuşlardır. Müsaade buyurun 100 metrelik çevre içinde artık oy emniyetine tesir edecek olan bu gibi telkinlere, konuşmalara yer verilmesin. Bunun zararlı olduğuna kaaniim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Efendim, arkadaşımızın önergesine iştirakimiz, af buyursunlar. Muhterem Cengiz Bey hakikaten bir eseri zühul değildir. Sebebini arz edeyim :

86 nci madde mahlûmunuz. Sandık alanının tarifi yapılmıştır. Orada kimler var? Kurul başkanı, üyeler, seçmenler. Sandık alanı 100 met-

relik çevre. Sandık yerini katî olarak tarif ehitine gitmesek yukardaki maddeye göre meselâ dört sandıktan fazla konulamıyacağına göre şurası sandık yeridir, diye ayırmak imkânı hâsıl olmayacaktır. Bu itibarla katî bir tarifin mümkün olmadığı kanaatindeyim.

Sandık alanındaki telkin tarzlarına gelince, eli bıçaklı, tesir kabiliyeti fazla olan kimseler sandık alanının içinde bulunabilirler. Biz, tesir keyfiyetini sadece sandık başına bıraktık mı 100 metre içinde her türlü tesir yapılabilecektir. Halbuki sandık alanına girdikten sonra ister kardeşim olsun, ister bir başka yakının olsun artık tamamen kendi vicdanı ile başbaşa kalmış olması lâzımdır. Bu itibarla eldeki tesir vasıtalarının oyların kıymeti bakımından neticeye türlü şekillerde tesir edebileceğini tahmin etmek kabildir.

MEHMET GÖKER — Efendim, burada sandık kurulundan bahsediliyor. Bunun ameli bakımından ne gibi faydası olacak?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Orada inzibatı temin etmek, sandık kurulu başkanına verilmiştir. Seçim esnasında seçmenlere bu yolda, zorla, telkin ile birtakım tesirler yapılması belirdiğinde kurul başkanı teğbirlen alacak ve telkin ve tesir yapacakları sandık alanından dışarıya çıkaracaktır.

RATİP TAHİR BURAK — Arkadaşımız sandık alanını (Yüz metre yarı çapında) buyurdular. Köy dendiği zaman acaba İstanbul'daki Kadıköy veya Karaköy mü akla geliyor? Türkiye'de mevcut 40 bin köyün yirmi bininden fazlasının bir ucundan öbür ucuna kadar olan mesafesi 200 metreyi geçmez. Yüz metre yarı çapında bir yerdeki sandık alanında rey verme süresince vatandaşa tesir ve telkin yapılmıyacak, dediniz mi, bütün köylüyü köyün dışına çıkartmak lâzımgelir. Çünkü, sandık köy alanının içindedir. Bu hususun komisyonca yeniden tetkik edilmesini rica ederim.

Sandık alanı ölçüsü dışında, sandık başı ölçüsü dışında ikinci bir ölçü tesis etmek veya sandık başkanının bulunduğu mevkiden yirmi metre mesafede, on beş metre mesafede, diye bir kayıt koymak lâzımdır. Yoksa realite ile kabili telif değildir. Mâruzatım bundan ibaret tir.

OSMAN ALİŞİROĞLU — Efendim, bendeniz de maddenin sevk şeklinin daha münasibolduğu kanaatindeyim. Madde 1950 Seçim Kanununun 99 ncu maddesinin aynıdır, oradan alınmıştır. Bu madde sandık kurulunda vazife görenlerin telkinlerini önlemek için konulmuştur. Tatbikatta bu şekilde telkinler görülmüştür de onun için konulmuştur.

Diğer hususlar için Komisyon Sözcüsünün endişelerine de mahal yoktur. Zaten o gün propaganda yasaktır. 200 metre çapı olan bir daire içinde bir telkin, bir tahrik olursa bu kanunun diğer maddelerine girer ve esasen yasaktır. Arkadaşlarımızın temas ettikleri gibi, tatbikatta büyük güçlükler doğacaktır. Maddenin aynen kabulünün münasibolacağı kanaatindeyim.

BAŞKAN — Necip San.

NECİP SAN — Arkadaşlar; tensip buyursanız maddenin aynen kabulünü teklif ediyorum. İş pratik bakımdan tetkik edelim. Sandık başında sandık kurulu oturmaktadır. Seçimlerin disiplini ile meşguldür. Meselâ Kadıköy'ünde tramvay yolu sandık kurulunun kapısına üç metre mesafededir. Tramvayla gelen vatandaşlar birbirleriyle konuşurlarsa acaba bunlar birbirlerine telkin mi yapmaktadırlar, yoksa hatırı sormaktadırlar. Bunu nasıl tâyin edebiliriz? Zabıta âmiri taraflılık yapmak zihniyetinde olan bir kimse ise o zaman bu iki vatandaş, siz birbirinize telkin yapıyorsunuz, diye, oylarını kullanmaktan menedebilir. Bu sebeple bunun pratik olmadığı ve yalnız sandık başına hasredilmesi lâzımgeldiği meydana çıkmaktadır. Aksi halde bu iş suüstimalle çok müsaittir, seçim emniyetinin ihlâline de yol açar. Vatandaşın polis memuru tarafından müdahale edildiği zaman, belki madde kabili tathiktir. Fakat telkin deyince huzur bozuluyor. Bunun telkin mi yoksa huzur bozucu mu olduğunun ayırılması imkânı olmadığı için, polisin telkin zanniyle müdahalesi halinde birçok dedikoduya sebeb olabilir. O itibarla maddenin eski şekli ile kabulünü arz ve teklif ederim. (Reye, reye sesleri)

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Sandık alanı 100 metre yarı çapında değil; 50 metre yarı çapındadır. Bir köyün de 50 metre yarı çapında olması mevzu bahis değildir. Sandık alanı içine zabıta kuvvetleri,

ancak sandık kurulu başkanının daveti üzerine icabet edecektir, sandık alanına zabıta her zaman müdahale edecek değildir. Zabıta sandık alanı dışında inzibatı temin ile mükelleftir. Bundan evvelki seçimlerde telkinlerin tesiri görülmüştür. Sandık alanına müessir olabilen insanlar vardır. İnsanlara korku veren şahsiyetler seçmenlerin reyleri üzerine tesir icra edebilirler. Bunu sadece sandık başına münhasır kıldığımız zaman, esasen sandık kurulu bitaraf memurlardır. Bu itibarla telkinler, tavsiyeler, her hangi bir hareket müşahede edildiği zaman önlenmesi mümkün bir hal alır. Oy atmak üzere gelip zarfı almaya kadar bu yapılacaktır, ondan sonra yapılmıyacak demektir. O halde zarfı aldığı dakikaya kadar telkin altında kalacaktır. Bilmem Heyeti Celile nasıl tasvip buyurur? Asıl mesele sandık başına gelinceye kadar geçecek zaman içinde dahi hiçbir suretle tesir altında kalmamayı temin etmektir.

OSMAN ALİŞİROĞLU — Söze arkadaşım buyurdular ki, 100 metre değil, çaptır. Yanlıştır. Madde açık, 100 metre mesafesinde... Yani bulunduğu yerden her tarafa, sağa, sola 100 metre. İleride yanlışlığa sebeb olur. Bulduğu noktadan her tarafa 100 metre.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Madde hakkında verilmiş takrirler var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

90 nci maddenin aşağıdaki şekilde tadilini rica ederim :

Cevdet Aydın

Madde 90. — Hiçbir seçmene sandık alanı ve sandık başında müdahale, telkin veya tavsiyede bulunulamaz. Ve hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz.

Yüksek Başkanlığa

90 nci maddenin komisyonun teklif ettiği ilk şekliyle aynen kabulünü rica ederim.

Orhan Köprülü

BAŞKAN — Birinci takriri tekrar okutuyorum.

(Cevdet Aydın'ın takriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takriri nazarı itibara alanlar lütfen işaret buyursunlar... Takririn nazarı itibara alınması kabul edilmemiştir.

Maddeyi tasarıdaki şekli ile yüksek oyu-

huza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

89 neu madde hakkında komisyona verilen takrir üzerine hazırlanan yeni metin gelmiştir. Okutuyorum.

Kimliğin tesbiti

MADDE 89. — Seçimde her hangi bir sebeple, seçmen kartını göstermeyenlerden veya kartın sahibi olduğunda tereddüt edilenlerden, nüfus hüviyet cüzdanı istenebilir.

Seçmenin kimliğini kurul, kendince tanınan iki seçmen marifetiyle de tesbit ettirebilir.

Bu suretle oy veren seçmenin imzası yanına, tanıklık yapanların adları ve kimlikleri yazılır ve kendilerine imzalatılır.

BAŞKAN — Maddeyi yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oy verme süresi

MADDE 91. — Oy verme günü, saat sekizden on yediye kadar geçecek zaman, oy verme süresidir. Ancak, saat on yediye geldiği halde, sandık başında oylarını vermek üzere bekleyen seçmenler, başkan tarafından sayıldıktan sonra sıra ile oylarını kullanırlar.

NECMİ AKÇASU — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

NECMİ AKÇASU — Muhterem arkadaşlar, bu madde ile 5545 sayılı Kanunun buna ait maddesi arasında ufak bir fark var. Eski kanunda saat 17 de sandık başında olanlar rey verir. Bu rey verme sırasında gelenler de diğer vatandaşlar gibi reylerini kullanırlardı. Yeni tasarı başka bir şekilde ve ufak bir fark ile tedvin edilmiştir. Saat 17 de sandık başkanı ve kurulu, rey verme hususunda gelmiş olanları sıraya koyacak ve bunları sıradan reylerini kullanmasını temin edecektir. Fakat bu esnada sıraya girenlerden sonra gelenler rey verme haklarını kullanamayacaklardır ki, bu bence lüzumsuz bir tedbir ve bir taktiktir. Bu bakımdan 5545 sayılı Kanunun 94 neü maddesindeki ibarenin burada aynen kabul edilmesi doğru olacaktır. Maddenin tedvin edilen şekliyle kabülünde mâkul bir sebep görmüyorum. Bunun komisyonca ıslahını mümkün mütalâa etmekteyim.

CEVDET AYDIN — Efendim, hakikaten bu maddenin bilhassa son cümlesi tatbikatta bâzi

aksaklıklar yaratacaktır. Onun için benden evvel konuşan arkadaşımın fikirlerine iştirak ediyorum.

(Başkan tarafından sayıldıktan sonra sıra ile) kısmı hazfedilmek suretiyle maldeyi kabul etmek lâzımdır. Saat 17 olduğu halde reyini vermek üzere gelmiş olması ve fakat sıraya girmemiş olması rey vermeye mâni değildir. Gelen vatandaşın reyini kullanması lâzımdır. Bu bakımdan (Başkan tarafından sayıldıktan sonra sıra ile) kaydının kaldırılması lâzımdır.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlar, bendeniz, bu madde hakkında görüşlerini bildiren muhterem arkadaşlarımın fikirlerine iştirak etmiyorum. Bu madde zaten ilk fıkrasıyla inzihati sağlamış, çerçeveyi tâyin etmiştir. Madde diyor ki, oy verme günü saat 8 den 17 ye kadar geçecek zaman oy verme süresidir. Vatandaş için malûm olması lâzımgelen realite şu saatler arası oy verme süresidir. İyi ama geç gelmiş, sırası gelmemiş bekliyor. Saat 17 ye geldi diye bunları bırakalım mı? Hayır. Bunun için haklı olarak diğer fıkra sevk edilmistir. Eski kanunda da bu hüküm mevcuttu. Bendeniz fazlalıklardan ziyade bâzi partilerin tam bu esnada bir gürültü çıkarmalarını göz önüne alarak, birçok kimseleri oraya getireceklerini düşünerek, bunda bir aksaklık, bir eksiklik gördüm (Başkan tarafından sayıldıktan sonra sırasıyle oylarını kullanırlar.) diyorlar. Bu (sırasıyle) kesilmesinin içinde çok geniş mânalar mevcuttur. Bu ise doğru olmaz. Maksat kimsenin sırasını başkasına vermemesidir. 25 kişi sırada ise 25 i de oy verdikten sonra, sonradan gelen 26 ne şahıs oy veremez. Bunu kuvvetlendirmek lâzımdır. Mârûzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Söz komisyonundur, efendim.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Saat 17 de reylerini kullanmak üzere gelen, mevcut seçmenleri oylarını kullanmaktan mahrum kalmamalarını temin için sandık başkanı tarafından sıraya konarak sayılacak ve ondan sonra kullanacaklardır. Fakat ondan sonra gelen vatandaşlar iştirak edemeyeceklerdir. Madde bu maksatla tanzim edilmiştir Cengiz arkadaşımız komisyonun içinde imiş gibi komisyon noktai nazarını gayet güzel izah ettiler. Hakikaten saat 17 de gelmiş olan kimselerin reylerini kullanacakları şeklinde madde tanzim

edilmiştir. Sıra meselesinin düzenle tanzimi işinde telkin ve tesirler olabilir, seçmen yığınları içinde karışıklık çıkabilir, seçimin selâmetini bozmak gibi hâdiseler olabilir, geçmişte misalleri vardır. Saat 17 de orada kimler mevcut ise onlar sıraya konduktan sonra reylerini kullanacaklardır. 25 nci seçmenden sonra gelen 26 nci artık reyini kullanamayacaktır. Seçimi işaa, reyini şu veya bu sebeple bu saata kadar kullanmak üzere gelmemiş olanlar rey vermeden men edilmiş bulunmaktadır.

BAŞKAN — Başka söz istiyen?.. (Yok sesleri) Takrir var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

91 nci maddenin sonuna şu fıkranın ilâvesini arz ve teklif ederim.

Abdurrahman Altuğ

MADDE 91. — Bu oylama bitinceye kadar sandık başına gelen seçmenler de oylarını kullanırlar.

MAŞKAN — Takririn nazarı dikkate alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Takrir kabul edilmemiştir.

Maddeyi tasarındaki şekliyle yüksek oyunuzaya sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Oy vermede sıra

MADDE 92. — Oy verme günü sandık başına gelecek seçmenler, sandık kurulu önüne başkan tarafından sıra ile birer birer alınırlar. Gebeler, hastalar ve sakatlar bekletilmezler. Yaşlılar önce alınabilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen... Yoktur. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum; kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oy vermeden önceki işler

MADDE 93. — Sandık kurulu önüne alınan kimse, seçmen kartını başkana verir veya seçmen sıra numarasını başkana söyler ve kimliğini ispat eder.

Başkan, seçmenin adını, seçmen listesinde bulur ve masa üzerinde duran çift mühürlü özel zarflardan bir tane vererek, sandık yerinde birden fazla oy verme yeri varsa, hangi kapalı oy verme yerine gireceğini söyler ve oy pusulasını zarfa koyup iyice kapadıktan sonra çıkmasını ve bu özel zarftan başka bir zarfa konulacak oy pus-

ulasının muteber sayılmıyacağını kendisine anlatır.

Zarfı alan seçmen doğruca kapalı oy verme yerine gider ve oyunu kullanmadan, başka yere gidemez.

Kapalı oy verme yerine girmiyen veya zarfı alıp oy vermeyen seçmenden zarf geri alınır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Yoktur. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

\\ Kapalı oy verme yerinde kalma

MADDE 94. — Bir seçmen kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça hiç kimse oraya giremez. Şu kadar ki, oy pusulasını hazırlayıp zarflamak için gerekli normal süreden fazla kapalı oy verme yerinde kalan seçmen, başkan tarafından uyarılır; çıkmamakta devam ederse çıkarılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?...

SALÂHATTİN TANDAL — Bir kelime düşmüş zannediyorum: (Süreden fazla bir zaman) şeklinde olacak.

KOMİSYON ADINA SAHİR KURUTLUOĞLU — Noksanlık yoktur.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Zarfın atılması ve imza

MADDE 95. — Kapalı oy verme yerinde oy pusulasını zarfa koyup kapadıktan sonra, seçmen burasını terk eder ve zarfını sandığa bizzat atar.

Körler, felçliler veya bu gibi bedenî sakatlıkları açıkça belli olanlar, bu seçim çevresi seçmeni olan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer her hangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler. Bir seçmen birden fazla mâlûle refakat edemez.

Kurul başkanı, oyunu sandığa atmış bulunan seçmene aidolup, zarf alabilmek için kendisine bırakılmış olan seçmen kartının mahsus yerini mühürler ve seçmen listesindeki adı hizasına imzasını attırdıktan sonra kartı kendisine geriverir.

İmza atmasını bilmiyen veya ârıza sebebiyle imza edecek durumda bulunmayan seçmen, sol elinin başparmağını basar. Bu parmağı olmiyan seçmenin hangi parmağını basmış olduğu yanına yazılır. Hiç parmağı olmiyan seçmenin durumu, ismi yerine işaret edilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Yok. Bir takrir var okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

95 nci maddenin ikinci fıkrasının son cümlesinin aşağıdaki şekilde tashihini arz ve teklif ederim.

Abdurrahman Altuğ

Bir seçmen seçim günü birden fazla mâlûle refakat edemez.

BAŞKAN — Komisyonun bir mütalâası var mı?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Madde sarihtir. Lüzum yok efendim.

BAŞKAN — Tahririn nazarı itibara alınması hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi olduğu gibi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kurul görevlilerinin oy vermesi

MADDE 96. — Sandık kurulu başkan ve üyeleri, hangi seçim bölgesinin sandık listesinde kayıtlı olurlarsa olsunlar, seçmen kartını göstermek şartıyla görevli oldukları sandıkta oy verirler.

Seçim çevresinde oy vermeye yetkili aday ve müşahitler, seçmen kartını göstermek şartıyla, buldukları sandıkta saat on yediden sonra oy verebilirler.

Bunun için, sandık başında oy vermek üzere bekleyen seçmenlerin arkası alınmış olması lâzımdır.

Sandık kurulu başkanı ve üyeleriyle aday ve müşahitlerin o sandıkta oy verdikleri tutanağa geçirilir.

Bunların, adları ve hüviyetleri o sandık seçmen listesine yazılarak adları hizaşına imzaları alınır.

BAŞKAN — Buyurun, Fazıl Nalbantoğlu.

FAZIL NALBANTOĞLU — Bu madde için bir tadil teklifim yok. Ama komisyonun vereceği izahatla tatmin edilmek istiyorum. Burada başkan ve üyeler müşahitler ve adaylar için saat 17 den sonra denilmektedir. Eskiden seçmen adedi daha fazla idi. Bugün en çok 400 olduğuna göre işler saat 15 te bitmiş olabilir. Bu takdirde bu şahıslar saat 17 ye kadar bekleyeceklerdir. Eskiden olduğu bütün seçmenler oyunu kullandıktan sonra saat 17 olmasa bile müşahitler oylarını kullanabilirler mi?

ENVER KIRKER — Muhterem arkadaşlar, bundan evvel; seçmenler kartlarını ibraz edeme-

dikleri takdirde nüfus tezkerelerini ibraz etmek kaydıyla yahut sandık kurulunda iki şahsın şahadeti ile oylarını kullanabilmeleri mümkün idi. Şimdi ise kurul üyeleri seçmen kartlarını ibraz edemedikleri takdirde reylerini kullanamayacakları esası kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla aynı hakların kurul üyelerine verilmesini temenni ediyorum. Mâruzatım bundan ibarettir.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlar 96 nci maddede sandık kurulu başkanı ve üyeleri hangi seçim bölgesinin sandık listesinde kayıtlı olurlarsa olsunlar seçmen kartını göstermek şartıyla, görevli oldukları sandıkta oy verirler.

Muhterem arkadaşlar, bunların oy vermesi için seçmen kartı ibrazına lüzum yoktur. Bunlar seçim işlerini yapmak için 48 saat önce oraya gelmiş ve faaliyete başlamış insanlardır. Sonra kurul mensupları zaten seçmen niteliğini haiz kimselerdir. Aslında bu niteliği haiz olan ve orada seçimi idare edecek şahıslardan ayrıca böyle kart aranmasının sebebini ben anlıyamıyorum. Diğer seçmenler için kart, olmazsa nüfus cüzdanı, o da olmazsa mâruf iki şahidin şahadeti yeter unsur olarak kabul edilirken, burada ağır bir tahdide gitmek bilmem ne derece doğrudur. Binaenaleyh bu birinci fıkradaki karta taallük eden kısmın maddeden çıkartılmasını teklif ediyorum, bir de tahrir takdim ediyorum.

BAŞKAN — Ferda Güley.

FERDA GÜLEY — Söyleneceklerimi arkadaşım söyledi, vazgeçiyorum.

BAŞKAN — Abdurrahman Altuğ.

ABDURRAHMAN ALTUĞ — Muhterem arkadaşlar, 5545 sayılı Kanunda aday ve müşahitlerin buldukları yerde rey kullanma hakları vardı. Şimdiki maddede bu hususta bir saat tahdidi konulmuş. Bu bilhassa adaylar için müşkül bir durum yaratır. Adaylar saat 17 de bir sandık başında bulunmıyabilirler. Çünkü birçok sandık başlarına gidip gezmektedirler. Böylece rey hakkından mahrum bulunmaları imkânı vardır. Adayların bu zaman tahdidinden çıkarılması ve seçim devam ettiği müddetçe her hangi bir sandıkta rey kullanma hakkının kendilerine bahşedilmesi lâzımdır. Saat 17 de falan sandık başında bulunamadım, sıraya da giremedim bu sebeple rey hakkından mahrum kalacağım. Bu doğru değildir arka-

daşlar, bunların her hangi bir sandıkta rey kullanma haklarının tanınması lâzımdır.

BAŞKAN — Mehmet Göker.

MEHMET GÖKER — Seçmenler oylarını 17 den evvel tamamen kullanmış iseler saat 17 yi beklemeye lüzum yoktur. Seçmenler oylarını kullandıktan sonra aday ve müşahitler ile sandık kurulu oylarını kullanmalıdırlar. Bunun için bir takrir takdim ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Saat 17 den evvel bütün seçmenler oylarını kullanmışlardır diye, sandık açılmıyacaktır. Bundan evvel saat 13 te, 14 te sandıkların açıldığı görülmüştür, bunun birçok yerlerde, neticelerini işaa etmek suretiyle seçim sonuçlarına müessir olmuştur. Onun için madde metnine göre bundan sonra saat 17 den evvel sandıklar açılmıyacaktır. O bakımdan görevli müşahit ve âzaların da saat 17 den sonra reylerini kullanması bir zaruret halindedir.

Seçmen kartı mecburiyetine gelince : Sandık kurulunun başında görevlidirler, fakat kayıtlı değildirler. Bunlar seçmen kartlarını göstermek şartıyla görevli oldukları sandıkta oy verirler. Sebebi; Yüksek Heyetinize malûm olmakla beraber arz edeyim. Sandık kurulunda vazifeli eşhas seçmen kütüğüne kayıtlı değildir, kayıtlı olmayabilir. O halde seçmen kartı aramak lâzımdır. Kütüğe kayıtlı olmayın şahsa oy kullanılmıyabilir. Malûmu devletleridir ki, sandık kurulunda türlü sebeplerden dolayı noksanlaşma olabilir. Bu noksanlaşma ikmal edilecektir. Onun seçmen niteliğini haiz midir, değil midir aranması tabiidir. Burada işi güçleştirmek değil, seçim emniyetini sağlamak vardır.

Sonra adayın vaziyeti. 16, 45 te veyahut da 17 yi 5 gece sandık başına yetişemezse, oyunu kullanamaz. Bir defa adayın o seçim bölgesinde oy vermek hakkına malik olduğu zaman oyunu kullanabilmesi hususu maddede vardır. Kendi sandığında istediği saatte oy verebilir. Ama en son hangi sandıkta bulunuyorsa orada da verecektir. 17 den evvel sandık açılmıyacağına göre aday en son hangi sandık başında bulunuyorsa orada veya kendi sandığında oyunu kullanacaktır.

MEHMET GÖKER (Yerinden) — Seçmen-

lerin tamamının seçmen listesine göre oylarını kullanmış oldukları anlaşılırsa yine saat 17 beklenenecek midir?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Bekliyecektir.

Bunun ameli faydası şudur: Sandık kurulunun daha evvel sandığı açmasına mâni olacaktır. Aday için de müşahit için de bu böyledir.

BAŞKAN — Osman Alışiroğlu.

OSMAN ALIŞİROĞLU — Muhterem arkadaşlar, milletvekili adayının oyunu kullanmasıyla sandığın açılması arasında hiçbir münasebet yoktur. Tatbikatta görülüyor ki adaylar seçim günü birçok sandık başlarını dolandırdılar. Adayların müstacel işleri olabilir. Öğle üzeri saat 14 te, 15 de her hangi bir sandık başına uğrar, reyini kullanır, ondan sonra gider. Şimdi ise 17 ye kadar bekliyecektir. Saat 17 ye kadar mutlaka sandık başında bulunacaksınız diye bir hüküm konması doğru olamaz; bununla oy kullanma zamanı tahdid edilmiş olur. Bendenize 17 den sonra ibaresinin çıkarılması lâzımdır.

HIZIR CENGİZ — Kurul üyeleri seçmen niteliklerini haiz olan kimselerdir. Çok muhterem sözcü buyurdular ki sandık kurulu faaliyetini yaparken yeter sayıdan aşağı düşerse orada bulunan kimselerden doldurur, seçmen olmayabilir. Şayet yanlış anlamamışsam, zaptü rapta almak için kurul üyelerinin de seçmen kartlarını ibraz etmelerini lüzumlu gördük dediklerine göre bu şekildeki beyan bütün seçim kurullarının teşkilâtına talhük eden 23 ve 19 neu maddeler şöyledir:

23 neu madde: sandık kurullarının tarzı teşekkülünü gösterir.

19 neu madde ise bu 23 neu maddenin mâtuftunileyhi olan ilçe seçim kurulu üyeliklerine aittir. Sandık kurulu üyeliği matlabını taşıyan 23 neu maddenin sonunda üyeliklerin bu şekilde doldurulmasını olmazsa 19 neu maddeye göre eksikleri tamamlanır. Bakalım 19 neu madde ne diyor? Arkadaşlar o madde diyor ki; hiçbir parti mevcut değilse kurul başkanı tarafından o ilçedeki iyi şöhret sahibi olmakla tanınmış tarafsız emeklilerden veya okuryazar olan ve o yerin seçmenlerinden olan kimselerden doldurulur.

Demek ki, seçmen olması lâzımdır. Okuryazar olması kâfi değildir. Seçmen kütüğünde kayıtlı olacaktır, kelki kartı da bulunacaktır.

Bakınız öyle bir tezada düşüyoruz ki.. Ben o yerin seçmeniyim, kurulda eksiklik var, beni almıyacak, oy vermeye geleceğim, kartımı soracak. Yok diyeceğim, nüfus cüzdanı.. O da yok. Kurul iki kişinin şahadeti ile benim oy kullanmama müsaade edecektir. Hayır. Sıfatım değişti, kurul üyesi oldum. Benden aynı şeyleri istedi. Yok dedim. O halde oy kullanamazsın dedi. Fazlasını söylemeye lüzum yok. Arz ettiğim sebeplerle bu fıkranın kaldırılmasını rica ediyor bu hususta bir de önerge veriyorum. Kabulünüze iktiran ederse memnun olacağım.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Zannedersem burada bir tezat yoktur. Kısaca arz edeyim. İyi şöhret yapmış tarafsız emeklilerin veya okuryazar olan o yer seçmenleri denilmiştir. Seçmenlik sıfatı her halukârda aranmamaktadır. Buna göre bu emekliler sandık bölgesinin haricinde vazife gördüklerine göre seçim kartı alırlar. Bu emeklinin rey kullanmasına müsaade etmiş olacağız. Siyasî partilerin gönderecekleri üyeler bu kayda tâbi değildir. Belki de o çevrenin seçmeni değildir. Bu takdirde kendilerinden kart aramanın zarureti açıktır. Bunlar vazife gördükleri sandık seçmen listesine dâhil olmadıkları için seçim kartının aranması her halde kimliği ispat etmesini mütalâa etmek, tekrar oy kullanması imkânını bırakmıyacaktır.

Saat 17 den evvel, sandık başındaki görevli üyelerin oylarını kullanamıyacakları kaydı; sandığın 17 den evvel açılmıyacağına göre madde de bu şekilde tesbit edilmiştir.

Alişiroğlu arkadaşımızın temas ettikleri noktaya gelince; adaylar hususiyet taşımış oluyorlar, kendi sandığından gayri yerde olmaması kaydı vardır, eski kanunda kendi sandığında oy kullanması vardı. Şimdi ise en son uğrıyacağı sandıkta bile oy kullanma hakkı tanımıyor. Bir de üçüncü hususiyet tanıyalım, istediği saatte oyunu kullansın.. Oluyor arkadaşlar.

BİR TEMSİLCİ — Daha evvel bitti.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Açamıyacak efendim. Sandık başındaki vazifeli adam 17 den evvel reyini kullanamıyacağına göre nasıl sandığı açacaktır, söyler misiniz?

SALÂHATTİN TANDAL — Efendim, sandık başındaki heyet rey verme hakkından sarfi-

nazar ederlerse ve meselâ saat bir buçukta da bitmiştir, yine açamıyacak mı?

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Açamıyacaktır efendim.

MEHMET GÖKER — Muhterem arkadaşlar, seçim propagandası mevzuunda, propagandanın nasıl kesileceği ve radyonun neşriyatına dair hükümler muhafaza edilmişti. Burada ise bu hükümler yetmiyormuş gibi sayın komisyon tarafından saat 17 den evvel sandık açılmaz hükmü, daha evvel müeyyideleri vaz'edilmiş neticeleri seçim kurulu tarafından ilân edilemeyecek neticelere faydası olmayacak tahditler konulmuştur. Arkadaşlar, seçmen listesinde kayıtlı vatandaşlar oylarını kullandıktan sonra sandığın açılmasında zaruret vardır. 5545 sayılı Kanunun hükümleri de böyle idi. Sandıkların ve seçmenlerin kuruldan çok uzak yerlerde bulunması ve köylerde seçime gösterilen yakın alâka sebebiyle saat 15 e kadar reylerini kullandıktan sonra herkes kullanıp bittikten sonra artık orada beklemek fuzulüdür. Saat 17 yi bekliyecek olurlarsa oyların tasnifini yapmak, tutanak tanzim etmek bütün bu işleri yapmak mutlaka geceye tesadüf edecektir. Uzak köylerde sandıkların ayrı ayrı açılması ve neticelerin il seçim kuruluna getirilmesi geniş zaman ister. Sandık listeleri üzerindeki tahrifler ışısız olan köylerde anormal neticeler her zaman muhtemeldir. Sandıkların kayıtlı üyeleri tamamen, açık olarak reylerini kullandıkları görülürse sandıkların açılması için bir takrir takdim ediyorum. Kabulünü istirham ederim. 5545 sayılı Kanunun tatbikatında bundan mütevellit mahzurlar doğmamıştır.

TAHSİN ARGUN — Benden evvel söz almış olan arkadaşımız sandıkların, bütün seçmenler reylerini kullandıktan sonra, sandıkların saat 17 den evvel açılmasının bir mahzuru olmadığını ileri sürdüler; Bendeniz tatbikattan bir arkadaşınız olarak arz edeyim ki, kaza merkezlerine yakın köyler vardır ki, bunların seçmen adedleri itibariyle saat 12 den evvel bütün seçmenlerin oylarını kullanabilir ihtimali düşünülerek saat 17 de sandık açılır, kaydının bulunmasında faide mülâhaza ederim. Filhakika yeni kanunda buna mâni hükümler kondu. Geçen seçimde düşük iktidar daha saat 9 da, 10 da yaptığı telkinlerle birçok yolsuzluklara sebebiyet vermiştir. Hattâ hususî atlılar motosikletliler dolandırdılar, henüz

seçmenler reylerini kullanmamışlardır. Bu suretle diğer vatandaşların reyini ihlas edilir. Binaenaleyh komisyonun prensibi doğrudur, saat 17 den evvel hiçbir sandık, hiçbir suretle açılmamalıdır. Bunun yüzlerce kötü misalini kendi muntakamdan verebilirim. Komisyonun prensibinin kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Ferda Güley.

FERDA GÜLEY — Bendeniz de küçük bir noktaya temas edeceğim. Bu maddede seçim tatbikatına oy vermeye yetkili aday ve müşahitler denilmek suretiyle adayların o ilde hangi kazada, bucakta, köyde olurlarsa olsunlar reylerini eskiden olduğu gibi verecekleri ifade edilmektedir. Bu, evvelki kanunda olduğu kadar sarih değildir. Yani adaylar her hangi bir sandığa kayıtlı olsunlar olmasınlar reylerini verebilirler fikri bu maddede kâfi derecede açık değildir. Bu fıkradan sonra gelen hüküm yanlış tatbikata yol açabilir. Yani bu gibi kimseler saat 17 den sonra oy verebilirler mi? Komisyon Sözcüsünün ifadesine göre buradaki ibareden o esnada hazır buldukları sandık kastedilmektedir. Yani bu iki fıkrada, reylerini kullanabilirler denmiştir. Aynı fıkranın en sonunda da, saat 17 den sonra oy verebilirler denmiştir. Yalnız (buldukları yer) tâbiri noksandır, (hazır buldukları, en son buldukları sandık) diye tavih edilmediği takdirde tatbikatta sandık kurullarınca böyle anlaşılabilir. Biraz evvel arz ettim. Çevre kaydıyla kelimesi de tasrih edilmiş değildir, buldukları yerine, hazır buldukları sandık denirse, seçim çevresi tâbiri vuzuha kavuşur. Yalnız Sözcü burada gelip konuşuyor. Şu şöyle olacak, bu böyle olacak, diyor. Bu para ile ilgili, maliye ile ilgili bir kanun değildir. Cezaî hükümler getirmiyor. Bir Seçim Kanununun Sözcüsünün buraya gelip maddenin dışında birtakım beyanlarda bulunması tatbikata ışık tutmaz. Zabıtlara geçen bu beyanlar tatbikata katıyen tesir etmez. «Zabıtlarda şöyle denilmiştir, komisyonun fikri şudur» diye, bu fikir seçimde, ne sandık başına gelir ne de vilâyete gelir. Onun için açıklığın maddeye getirilmesi, maddeye geçirilmesi lâzımdır.

BAŞKAN — Ali Rıza Akbıyıköğlu.

ALİ RIZA AKBIYIKÖĞLU — Arkadaşlar, bendeniz de saat 17 den evvel sandığım açılmasına taraftar değilim. Kanunun metninde saat

17 den evvel sandık açılmıyacağına dair katî bir sarahat yoktur. Ancak 91 nei maddede saat 8 den 17 ye kadar bir müddet konmuştur ki, bundan sonra rey atılmıyacağına, sandığım daha evvel açılmıyacağına dair bir kayıt yoktur. 96 nei maddenin 2 nei fıkrasında şöyle bir kayıt var : «Seçmen kartını göstermek şartıyla, buldukları sandıkta saat 17 den sonra oy verebilirler.» Oy verirler diye bir kayıt yoktur. Verebilirler diye bir kayıt vardır. Maddede sarahaten saat 17 den evvel sandık açılmaz şeklinde bir kayıt olursa tatbikatta müşkilâta uğranmaz ve iyi bir netice olur. Aksi takdirde sandık açılabilir. Katî sarahat yoktur. Biz burada müşkilâta uğruyoruz. İlk mektep mezunu bir sandık kurulu başkanının gayet tâbiidir ki, bunu anlamasına inkân yoktur.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istenir var mı? Buyurun komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, Akbıyıköğlu arkadaşımız delâleten bir mâna çıktığı yolundaki beyanlarına biz, sarahat vardır, diye cevap vermek isteriz. Çünkü, «Oy verebilir» demektedir. Mecburî bir usul olarak kabul edilmediği için, «Oy verebilir» şeklinde konmuştur. Ama buna rağmen bir sarahat arıyorsa, ancak 98 nei maddenin başına eklemek suretiyle olabilir. 98 nei maddeye gelindiği zaman, saat 17 ye geldikten ve muamele bittikten sonra bunu koyarsak tereddütlerimiz zail olmuş olabilir.

Ferda Güley arkadaşımızın hakları var. İkinci fıkranın ikinci satırının başına «Hazır buldukları sandıkta saat 17 den sonra» dersek bu tereddüt de zail olmuş olur, zannedirim.

BAŞKAN — Madde hakkında verilmiş takrirler var, okuyoruz.

BAŞKAN — Madde hakkında verilmiş olan takrirleri okuyoruz :

Yüksek Başkanlığa

96 nei maddede 2 nei fıkrasının, «Seçmenlerin oyunu kullandıktan sonra kullanırlar» cümlesinin «Saat 17 den sonra» yerine alınmasını arz ve teklif ederim.

Mehmet Göker

Yüksek Başkanlığa

96 nei maddeye aşağıdaki fıkranın ilâvesini arz ederim.

Mehmet Göker

Yüksek Başkanlığa

96 ncı maddeye aşağıdaki fıkranın ilâvesini arz ederim :

«Seçmen listesindeki seçmenlerin tamamı reylerini kullandıktan sonra sandık açılır.»

Mehmet Göker

Yüksek Başkanlığa

Maddenin ilk fıkrasındaki seçmen kartını göstermek şartıyla, kaydının kaldırılmasını arz ve teklif ederiz.

Enver Kırker

Hızır Cengiz

Sayın Başkanlığa

96 ncı maddenin 2 nci fıkrasının aşağıdaki gibi düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

Abdurrahman Altuğ

Madde 96. — Seçim çevresinde oy veremeye yetkili müşahitler, seçmen kartını göstermek şartıyla buldukları sandıkta saat on yediden sonra, adaylar ise rey kullanma süresi içinde her hangi bir sandıkta oy verebilirler.

Yüksek Başkanlığa

96 ncı maddeye katıyet vermek ve yanlış bir anlayışa mahal bırakmamak için şu fıkranın ilâvesini arz ve teklif ederim.

Sandık kurulu dışında bütün seçmenler oyunu kullanmış olsalar dahi saat 17 den evvel sandık açılmaz.

Adil Sağıroğlu

BAŞKAN — Efendim, tavrileri madde metnine aykırılığına göre tekrar okutup, Yüksek oylarınıza sunacağım.

(Abdurrahman Altuğ'un tavriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tavririn nazara alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Tavriri kabul edilmemiştir.

(Mehmet Göker'in tavriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tavririn nazara alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Tavririn nazara alınması kabul edilmemiştir.

(Hızır Cengiz ve Enver Kırker'in tavriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tavririn nazara alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Mehmet Göker'in ikinci tavriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tavririn nazara alınmasını ka-

bul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Adil Sağıroğlu'nun tavriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Tavririn nazara alınmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

Şimdi, Ferda Güley tarafından teklif edilen ve komisyonca da kabul buyurulan şekle göre maddeyi tekrar okuyup oyunuzaya sunacağım.

Oy verenler sayısının kontrolü

MADDE 96. — Sandık saat 17' den önce açılmaz. Oy verme işi bitince kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder. Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir.

Bundan sonra sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tesbit edilir ve tutanağa geçirilir. Netice yüksek sesle ilân edilir.

BAŞKAN — Maddeyi Yüksek oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Madde 97 yi okuyoruz efendim. (Nisap yok sesleri)

Beş üye tarafından teklif edilmedikçe, başka türlü tedbire imkân yoktur.

97 ncı maddeyi okuyoruz, efendim.

IV. KESİM

Oyların sayımı ve dökümü

Şayım tedbirleri

MADDE 97. — Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde hazır bulunanlar sayım ve dökümü takibederler.

Kurul, faaliyetinin selâmet ve düzeni bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı, bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafında (ip germek gibi) hazır bulunanların bu işlemleri takibetmelerine engel olmayacak tedbirleri alabilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Oy verenler sayısının kontrolü

MADDE 98. — Oy verme işi bitince kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder. Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy

vermenin bittiği saat tutanağa geçirilir.

Bundan sonra, sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tesbit edilir ve tutanağa geçirilir. Netice yüksek sesle ilân edilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Ferda Güley.

FERDA GÜLEY — Muhterem arkadaşlarım; burada «Tutanağa geçirilir» diyor. Bu Kanun evvelki kanun gibi kurullara birer Tutanak Defteri veriyor. Dolayısıyla Sandık Kurullarında bir tutanak defteri vardır. Fakat bunun dışında bu kanun 107 nci madde ile sandık kurullarına basılı, matbu tutanak kâğıtları da veriliyor. Seçim günü işlerin hepsi bittikten sonra matbu tutanak kâğıdına tutanaklar yazılacaktır. Demek ki, kanunda iki tutanak vardır. Biri, defter halinde; diğeri de matbu tutanak kâğıtları. «Tutanağa geçirilir» denirse lâlettâyin bir tutanak yapılabilir. Onun için bu tâbirin, «Tutanak defterine geçirilir» şeklinde olması lâzımdır. Komisyon da buna iltihak eder zannederim.

KOMİSYON ADINA SAHİR KURUTLUOĞLU — Muvafık efendim.

BAŞKAN — Maddeyi komisyonun kabul ettiği tashihle okuyoruz.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Bu maddeye bir son fıkra olarak saat 17 den sonra sandığın açılması kaydının konmasını biz de istirham ediyoruz. (100 ncü maddeye konması daha doğru olur, sesleri)

Kontrol işi burada başladığı için buraya konması daha iyi olur. Yüksek Heyetin arzuna göre biz de buna uygun olarak konmasını kabul ettik, ister 100 ncü maddede olsun, ister burada olsun. Biz buraya konmasında fayda görüyoruz.

Ferda Beyin tereddüdünün izalesi bakımından tutanak defteri olmasında fayda vardır.

BAŞKAN — Salâhattin Tandal.

SALÂHATTİN TANDAL — Muhterem arkadaşlarım, bu ibarenin 100 ncü maddenin başına gelmesi daha uygun olacaktır. 100 ncü maddenin matlabında «sandığın açılması ve zarfların sayımı» deniyor. Sandık açılıncaya

kadar 98 ve 99 ncü maddelere göre, bilhassa 99 ncü maddede görülmesi icabeden, yapılacak birtakım işler vardır. Bu itibarla vakitten kazanılmış olacaktır. Sandık açılmadan evvel yapılacak işler, çok evvel bitmişse, saat 11 den evvel yapılacaktır. Bir takrir vermiş bulunuyorum. Bu ibarenin 100 ncü maddenin başına konmasını rica ediyorum. Buraya konmasını.

BAŞKAN — Başka söz isteyen var mı? Buyurun Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlarım; bendeniz iki hususa cevap vermek için huzurunuza geldim. Birisi, «tutanağa geçirilir» tâbirinin «tutanak defterine geçirilir» şeklinde yazılmasının uygun olacağı mütalâasının benimsendiğine mütaalliktir. İkincisi de, arkadaşın işaret ettiği, sandığın saat 17 den evvel açılmamasına taallük eden kısımdır ki, hakikaten «sandığın açılması ve zarfların sayımı» matlabını taşıyan 100 ncü madde, arkadaşımın da buyurduğu gibi bu hususun o maddeye eklenmesi daha çok müsaittir, kanaatindeyim.

Diğerine gelince; hakikaten mühim bir olayın tutanak defterine geçirilmesi zaptıraptı sağlar. Her hangi bir itiraz vukuunda tetkik için daha emniyetli bir tedbir alınmış olur. Fakat arkadaşlar; tatbikatını yaptırmış bir arkadaşınız olarak, bu tutanak defterini bilirim. Öyle muameleler olur ki, sandık kurullarına gönderilen az yapraklı tutanak defterleri oradaki işleri alamaz. Kâfi gelmez. Burada, «tutanak defterine geçirilir» diye mutlak bir ifade kullanılması ve bu hususun mutlak bir kayıt altına alınması tatbikatta müşkülâta yol açabilir. «Tutanağa geçirilir» tâbiri âm ve şâmilidir. Bu tâbirin olduğu gibi kalması daha yerinde olacaktır. Bu suretle sandık kurulu, tutanakları evvelâ tutanak defterine geçirir. Kâfi gelmezse başka tutanak da yapabilir.

Bu sebeple, mutlaka «tutanak defterine geçirilir» diye bir kayıt konmasının doğru olacağına kaanım.

BAŞKAN — Nisap olmadığına dair, 6 üye tarafından verilmiş bir takrir vardır. Bu sebeple yoklama yapacağız efendim.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Efendim, yapılan yoklama neticesinde nisap olmadığı anlaşmıştır. Bu itibarla 27 Mart 1961 Pazartesi günü saat 10 da toplanılmak üzere bugünkü Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 12,30

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

a) YAZILI SORU VE CEVABI

1. — *Temsilciler Meclisi Üyesi Köprülü Orhan'ın, yeni Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunları hakkında yazılı sorusuna Maliye Bakanı Kemal Kurdaş'ın yazılı cevabı (7/2)*

3 . 2 . 1961

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

1. Yeni Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının millî bünyemize uygun olmadığı ve bilhassa Kurumlar Vergisi Kanununun yatırım politikamız için zararlı olacağı alâkalı meslek teşekkülleri tarafından muhtelif vesilelerle açıkça belirtilmektedir.

2. Zikri geçen kanunların yeniden gözden geçirilmesi takdirinde alâkalı meslek teşekkülleri temsileilerinin de görüşleri alınacak mıdır?

Sayın Maliye Bakanının bu hususları yazılı olarak cevaplandırmasına yüksek tavassutlarınızı rica ederim.

Temsilciler Meclisi
Üyesi

Orhan Köprülü

T. C.

Maliye Bakanlığı
Gelirler U. Müdürlüğü
Sayı : 2177 - 1/9314

22 . 3 . 1961

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

6 . 2 . 1961 tarih ve 7 - 2/60251 sayılı yazıları K.

Temsilciler Meclisi Üyesi Sayın Orhan Köprülü'nün yazılı olarak cevaplandırılmasını istedikleri soruları ve bunların cevapları aşağıdadır.

Soru 1. Yeni Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının millî bünyemize uygun olmadığı ve bilhassa Kurumlar Vergisi Kanununun yatırım politikamız için zararlı olacağı alâkalı meslek teşekkülleri tarafından muhtelif vesilelerle açıkça belirtilmektedir.

Cevap 1. Bütün vergi sistemimiz, bu meyanda Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunları ekonomik, sosyal ve malî ihtiyaçlarımız nazarı itibara alınmak suretiyle yeniden gözden geçirilmektedir. Bu hususla ilgili komisyon İstanbul'da toplanmış ve çalışmalarına başlamıştır.

Soru 2. Zikri geçen kanunların yeniden gözden geçirilmesi takdirinde alâkalı meslek teşekkülleri temsileilerinin de görüşleri alınacak mıdır?

Cevap 2. Vergi kanunlarının yeniden gözden geçirilmesi maksadı ile toplanan komisyona alâkalı meslek teşekküllerinden de temsilei katılımı sağlanmıştır.

Arz olunur.

Maliye Bakanı
Kemal Kurdaş

7. — DÜZELTİŞ

Bu Birleşimin sonuna bağlı S. Sayısı : 21 basmayazıda aşağıdaki düzeltme yapılacaktır :

13 nü sayfanın 36 nci satırından sonra gelen «Madde — XVII» başlığı ve onu takibeden satırlarla 14 nü sayfadaki devamı tamamen tekrar olup çıkarılacak ve 36 nci satırdan sonra aşağıdaki metin konulacaktır.

(b) Aşağıdaki şahısların salâhiyetlerini tevsik eden bir vesika ile tasdikli iki imza örneği :

(1) İşbu mukaveleyi Türkiye ve işletmeler namına imza eden şahıs veya şahıslar.

(2) Mukavelenin II nci maddesi uyarınca çıkarılacak bonoya tarih koyup imza eden şahıs veya şahıslar.

(3) Mezkûr bononun Türkiye namına garantisini imza eden şahıs veya şahıslar.

(4) Mukavele hükümlerine göre Eximbank'a tevdi edilecek hesap cetvelleri, raporlar, tasdiknameler ve sair evrakı imza edecek ve kredinin tatbikinde işletmelerin mümessil veya mümessilleri olarak hareket edecek şahıs ve şahıslar.

Ayrıca zaman zaman Eximbank'ın mâkul olarak ayrıca talebedebileceği hukuk müşaviri mü-talâaları, ilâve salâhiyet tevsika, tasdikli imza örnekleri ve sair vesâik ve malûmat Eximbank'a tevdi edilecektir.

Bu Anlaşmaya müsteniden bütün mütalâalar ve vesâik İngilizce olarak ve Türkçe lisamında olduğu takdirde ise bir nüsha tasdikli İngilizce tercümesi eklenecektir.

Taraflar bu Anlaşmayı Amerika Birleşik Devletlerinde Washington D. C. şehrinde usulüne uygun olarak yukarıda ilk bildirilen tarihte üç nüsha olarak tanzim ve imza etmişlerdir.

Şahit

Türkiye Cumhuriyeti adına

Ekrem Alican

Şahit

Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri U. Md. adına

Cevat Süberk

D. Kalabak

Export - Import Bank of Washington adına

Samuel C. Waugh

Umum Müdürü

Export - Import Bankası adına

tasdik eden

Edward S. Conger

Sekreter

